

10

SCHOOLVERBOND.

EEN VLUCHTIGE BLIK

OP HET

ONTWERP-REGLEMENT

EN DE

AANTEEKENINGEN

VAN

Mr. J. N. VAN HALL.

DOOR

ARMAND SASSEN.

BREDA,
BROESE & COMP.

1870.

Algemeene Boekhandel
KEMINK EN ZOON.
over de Domkerk
UTRECHT.

»La critique est aisée, mais l'art est difficile».

't Is waar; maar er uit af te leiden, dat critiek nimmer moeilijk is, zou onjuist zijn; nuttig intuschen is ze zeker.

Dit nut te betoogen is thans niet meer noodig; we leven in een tijd, die niets, zelfs dat niet, waaraan het voorgeslacht slechts heiligen eerbied wijdde, onaangeroerd laat. Of die critiek altijd edel, juist en heilzaam is, laat ik in 't midden: dat ze op me-
nig gebied nuttig werkte, is onbetwistbaar.

Ook 't Schoolverbond, de schoone instelling, die we voornamelijk aan 't initiatief, door de gebroeders HARTING genomen, te danken hebben, blijft niet vrij van aanvallen; naast bestrijders zijn er, die haar begroeten met minachtend schouderophalen (zouden het vrienden van ontwikkeling en beschaving zijn?); weêr anderen, en ik juich dit laatste van ganscher harte toe, geven welgemeende wenken aan de vergadering, die in den loop dezer maand te *Utrecht* zal gehouden worden, tot behandeling van 't ontwerp van een algemeen Reglement.

Mijns inziens is ieder, die de zaak lief heeft, verplicht zijn gevoelen uittespreken; het vaststellen Reglement toch is 't fundament van 't gebouw; wordt dit fundament juist en stevig gelegd, dan kan het daarop rustende aan allerlei stormen weêrstand bieden; zoo neen, dan is een spoedige val na een *zwak* bestaan te voorzien; en dit, ik ben er van verzekerd, zou elk denkend mensch, over-

tuigd van de noodzakelijkheid, om het betreuenswaardig schoolverzuim, door vereende krachten te bestrijden, innig grieven.

Met genoegen nam ik daarom heden kennis van de »Aanteekeningen op het ontwerp-reglement van het Nederlandsch Schoolverbond, door Mr. J. N. VAN HALL”, onlangs bij J. L. BEIJERS te *Utrecht* uitgegeven.

Ik deel echter volstrekt niet in alle opzichten in het gevoelen van den geachten schrijver; waarin ik met hem verschil zal ik aantoonen, door achtereenvolgens de behandelde punten in beschouwing te nemen; tevens zal ik eenige wijzigingen opgeven, die, naar mijn oordeel, noodig zijn.

Art. 1. Het Schoolverbond heeft ten doel: door vereeniging van krachten het schoolverzuim allerwege in ons vaderland te bestrijden en een geregeld bezoek der scholen, waar lager onderwijs gegeven wordt, te bevorderen.

Mr. VAN HALL keurt het af, dat hier alleen van »bestrijding van het schoolverzuim gewag gemaakt wordt” en stelt daarom voor, het artikel te lezen als volgt:

»Het Schoolverbond heeft ten doel: in de eerste plaats door vereeniging van krachten het schoolverzuim op de lagere scholen in ons vaderland te bestrijden en voorts in den ruimsten zin de belangen dier school te behartigen”.

Tegen deze wijziging heb ik meerdere en daaronder ernstige bedenkingen.

Vooreerst schijnt mij de *redactie* van het *Ontwerp* gelukkiger toe; »schoolverzuim op de school” o. a. klinkt wel wat vreemd; het ontwerp spreekt verder van »schoolverzuim” en »geregeld bezoek der scholen”, geen pleonasmen, maar uitdrukkingen van verschillende beteekenis.

Om echter het verwijt te ontgaan, »spijkers op laag water te zoeken»? stap ik over deze taalkundige aanmerking heen, om meer gewichtige bezwaren te opperen tegen de gewenschte aanvulling: »en voorts in den ruimsten zin de belangen dier school te behartigen».

Wil het verbond voortdurend kunnen bloeien en rijke vruchten dragen, dan moet, naar mijne innige overtuiging, die instelling zich niet wagen op het terrein, waar sedert geruimen tijd helaas! een zoo hardnekkige strijd gevoerd wordt; zij moet haar heil zoeken in den steun der vrienden van staats- en van bijzonder onderwijs.

De vraag, waar en hoe de kinderen leeren, hoe gewichtig ook op zich zelve, is *hier* van ondergeschikt belang.

De hoofdzaak is: dat zij leeren, ter verkrijging der kundigheden, noodig om nuttige leden der maatschappij te worden.

Zóó begrepen het de Heeren P. en D. HARTING, blijkens den brief van 20 Augustus 1869 tot hunne landgenooten gericht en zóó *moet*, naar mijne bescheiden meening, de zaak begrepen worden.

De voorgestelde aanvulling nu, is zeer geschikt het verbond van 't kalme en zekere pad, dat 'twenscht te bewandelen, aftebrengen en in het woelig en gevaarlijk strijdperk te werpen.

Dit zou mij — en zeker deelen velen mijn gevoelen — zeer leed doen.

Art. 2. Het vermijdt, bij de keuze en toepassing der aantewenden middelen, zorgvuldig alles, waardoor de godsdienstige gevoelens van dezen of genen onder zijne leden zouden kunnen gekrenkt worden.

Ook dit artikel van 't concept is Mr. J. VAN HALL een doorn in 't oog, de verwerping van het voorstel KUIJPER in de vergadering van 27 October ll., schijnt

hem de bron, waaruit deze bepaling ontsproot; of die meening juist is, durf ik, minder bekend met de geschiedenis van bedoeld voorstel, niet beslissen; hoe het zijn moge, met het oog op de onzijdigheid, die ik voor den bloei van het verbond noodig acht, is het behoud van dit artikel wensche-lijk, minstens voorzichtig; óók van »staatkundige gevoelens" te reppen, acht ik minder noodzakelijk; de geachte schrijver der aantekeningen zal mij wel willen toegeven, dat hier »godsdiens-tige" ge-voelens de hoofdzaak zijn, ja, alle andere zich dáárin oplossen.

Met het behoud van artikel 3, luidende:

»Toetreding tot het verbond sluit in: dat men de verplichting op zich neemt, persoonlijk en in eigen kring te zullen medewerken, om de bedoelingen van het verbond te helpen bereiken", dweep óók ik in geenen deele.

Het is te wenschen, dat elk lid van het verbond ten volle begrijpt, dat die edele verplichting op hem rust.

Hem, die het helaas! niet begrijpt, zal men tot het nakomen niet kunnen dwingen.

En *waartoe* dan die bepaling?

Art. 4. Het Schoolverbond tracht werkzaam te zijn door:

a. enz.

Het artikel is limitatief of enunciatief, zegt te recht Mr. VAN HALL; zóó het laatste, dan vindt hij het strijdig met art. 1, door te groote beperking der middelen; naar mijne opvatting is het bepaald limitatief en moet het zóó blijven.

Al het daarin opgenoemde met kracht en ijver te verrichten is een taak, werkelijk niet gering te achten en die voor menige afdeeling, ik ben er verzekerd van, een klein Herculeswerk zal zijn.

»Men kan te veel hooi op de vork nemen'', dit populair spreekwoord is waar voor individu's, maar niet minder voor vereenigingen.

Bovendien, zal eene aandachtige lezing van 1^a. d de overtuiging schenken, dat de afdeelingen, bij art. 3 met een vrij groote zelfstandigheid bedeed, zoo noodig verder kunnen gaan.

Art. 5. Het verbond bestaat uit plaatselijke afdeelingen, correspondentschappen, donateurs, begunstigende leden en vrouwen-hulpvereenigingen.

Mr. VAN HALL houde 't mij ten goede, dat ik onmogelijk deze verdeeling onnoodig kan vinden.

Aan het lid worden eener naastbijgelegene afdeeling zijn in de praktijk vele moeielijkheden verbonden; ik noem slechts: bijwonen van vergaderingen, toezending der geschriften, inning der contributiën enz.,

Wáárom donateurs echter f 2.50 's jaars in de *algemeene kas* moeten storten, terwijl de leden van afdeelingen hoogstens tot betaling van f 1.50 verplicht zijn, waarvan nog de afdeeling zelve $\frac{2}{3}$ behoudt, is mij niet recht duidelijk.

Wat de begunstigende leden aangaat, mij is het »raadsel'', volgens Mr. VAN HALL aan hunne schepping verbonden, opgelost. Art. 20 in verband met Art. 9 geeft ons licht in de zaak en, alles wel overwogen, kan ik mij met deze bepalingen, behalve wat het geldelijke betreft (waarover *later*), wel vereenigen.

Om mij hierbij te bepalen: zou 't wel der zaak bevorderlijk zijn aan personen beneden den ouderdom van 18 jaren al de rechten van gewone leden te geven?

Eindelijk de vrouwen-hulpvereenigingen. Ook tegen deze heeft Mr. VAN HALL bedenkingen, die mij niet gegrond voorkomen.

Is het niet mogelijk dat vrouwen liever zelfstandig, onder de leiding van een harer, dan steeds in vereeniging met mannen werkzaam willen zijn?

Is dit zelfs niet waarschijnlijk?

Zullen de vrouwen, enkele (geëmancipeerde of hoe men ze gelieve te noemen) uitgezonderd, wel op de vergaderingen ter bespreking van de belangen der afdeling verschijnen?

Al deze vragen durf ik gerust aan 't gezond verstand mijner lezers onderwerpen.

En daar nu ook hier, de steun der vrouw, zoo gewichtig bij alle maatschappelijke belangen, nuttig, ja noodig, ja bijna onontbeerlijk is, huldig ik het niet altijd ware, doch dikwijls juiste gezegde: »qui veut la fin, doit vouloir les moyens».

Art. 10 en 24.

Volgens beide artikelen moet $\frac{1}{3}$, aan contributie en vrijwillige giften, door de plaatselijke afdelingen en Vrouwen-Hulpvereeningen te ontvangen, in de kas van het verbond gestort worden.

Met de storting van $\frac{1}{3}$ der contributiën kan ik mij wel vereenigen, maar die bepaling ook uittrekken tot de giften vind ik zeer verkeerd en zou stellig slecht werken.

Eene gifte, toch, zal meestal plaats hebben met het oog op de behoeften in de woonplaats; verder reikt de gezichteinder der meesten (in *deze* zeer verklaarbaar) niet.

De voorhanden bepaling zou dus het doen van giften, bij de ontvangst van slechts $\frac{2}{3}$ der zoo schrale contributiën onontbeerlijk, belemmeren, ja, op vele plaatsen tot 0 brengen.

Nog grooter bezwaren rijzen bij mij tegen den afstand van $\frac{2}{3}$ der bijdragen van de begunstigende leden (Art. 21).

Aan welke reden is *dit* voorschrift zijne geboorte verschuldigd?

't Is mij duister; in een en ander vermeen ik echter de zucht te bespeuren, om veel naar de *grootte* kas te voeren en dus de vrijheid van handelen der afdeelingen te beperken, in strijd met de vrij groote autonomie, haar bij Art. 8 toegekend.

Art. 26 wil Mr. VAN HALL wijzigen in dien zin, dat niet slechts den afgevaardigden, maar allen leden het stemrecht ter Algemeene Vergadering geschonken worde.

In theorie moge die leer prachtig schijnen, ik vrees dat, *in deze*, hare toepassing aan een »Pool-schen landdag» het leven zou schenken. Het feit, dat de avondzitting van 27 October jl. ordelijk afliep, kan die vrees niet uit den weg ruimen; zoo ik mij niet bedrieg, werd bedoelde zitting slechts door Utrechtenaren en betrekkelijk weinig vreemdelingen bijgewoond.

En nu »last not least» de voorgestelde wijziging van Art. 38.

Of dit voorschriif in het reglement moet gedrukt blijven, laat ik in het midden; dat het, óók bij niet opneming, uitgevoerd worde, verdedig ik ten sterkste.

Mr. VAN HALL stelde zich de vraag »maar heeft het Schoolverbond dan geen bepaalde richting; is er dan werkelijk in zijn midden voor allen plaats; voor de reactionnaren, voor de mannen van *Rome*, zoowel als voor de anderen»? en 't antwoord luidt: »Hoe men plooië of schikke, het Schoolverbond behoort, krachtens zijn beginsel, aan eene richting, de richting van den vooruitgang».

Ook ik beaam geheel de juistheid van dit antwoord, maar ik besef insgelijks het »vague», de verschillende beteekenis van het woord *vooruitgang*, verschillend, naarmate het standpunt, waarop men zich plaatst.

Intusschen. *vermindering* van *schoolverzuim* en *ver-*

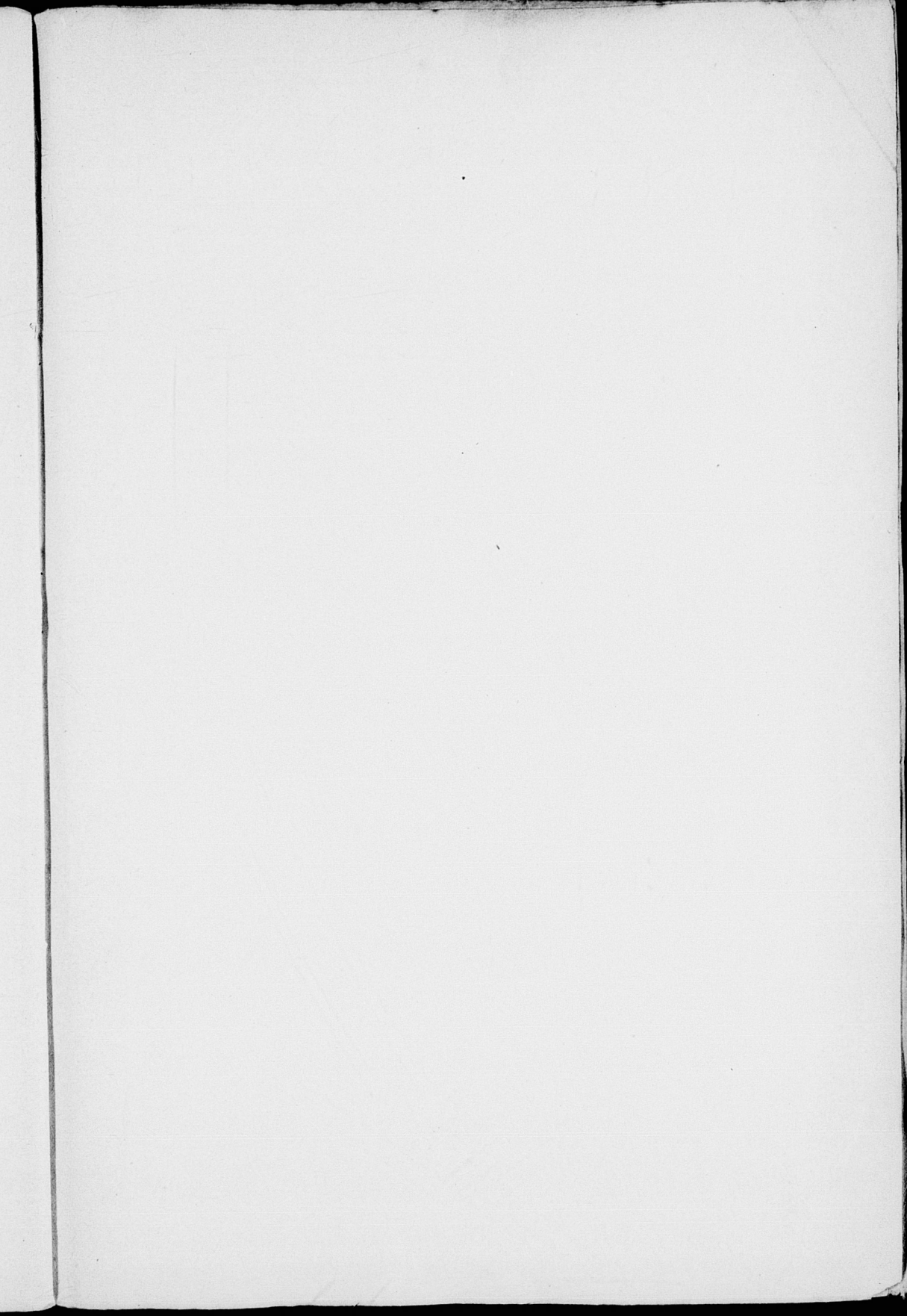
meerdering van *geregeld* schoolbezoek is *vooruitgang*; hij die ons verbond steunt, bevordert dus »den *vooruitgang*», al moge dit woord voor hem iets anders dan voor zijn buurman zijn.

Laten wij toch, waar het, zonder verzaking van beginselen, mogelijk is, twist en tweespalt niet zoeken maar vermijden en steeds voor oogen houden de vruchtbare en verheven leus, die eene zuster-natie in haar wapen draagt, »L'union fait la force».

Of 't bezigen van uitdrukkingen, als »reactionnair» en »mannen van *Rome*», die eendracht bevorderen zal, neem ik de vrijheid zeer te betwijfelen.

BREDA,

10 Februari 1870.

B.
20